

Kenneth Grahame

Veter v vrbju

prevedla Nada Marija Grošelj

ilustracije Ernest H. Shepard

Beletrina*

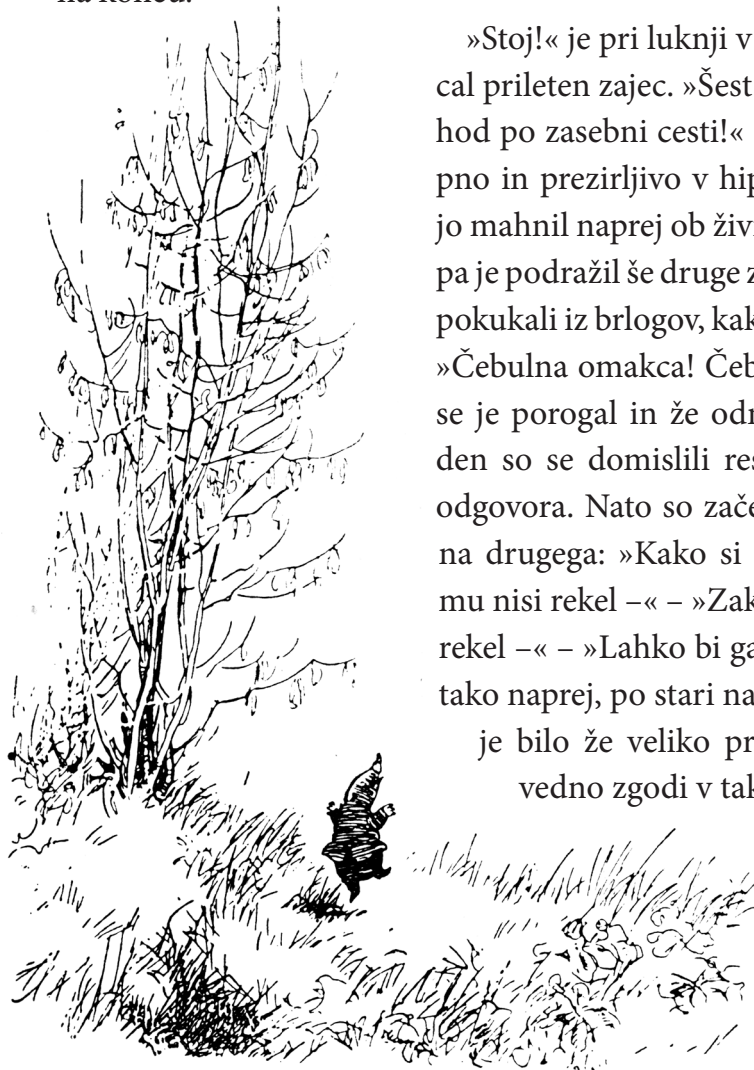
I

Na rečnem bregu

Krt je garal že vse dopoldne, kajti vrgel se je v pomladno čiščenje svojega domka. Najprej je pometal in brisal prah, potem pa je s čopičem in vedrom beleža vztrajal na lestvi, stolu in pručki, dokler ni imel čisto zaprašenega grla in oči in polno belih lis na črnem kožuščku, bolečin v križu in utrujenih rok. Pomlad je vela v ozračju zgoraj in v zemlji pod njim in okrog njega, prodrla je celo v njegovo temačno, skromno hiško in prinesla s seboj božanski nemir in hrepenenje. Nič čudnega torej, če je Krt na vsem lepem zabilisal čopič po tleh, rekel: »Bljak!« in: »Spelji se!« in še: »K vragu pa pomladno čiščenje!« in jo s tako naglico pobrisal z doma, da si še plašča ni oblekel. Od zgoraj ga je nekaj ukazovalno klicalo in tako je stekel k strmemu predorčku, ki je bil zanj isto kakor peščen dovoz živalim, ki prebivajo bliže soncu in zraku. Strgal je in praskal in škrebtljal in suval, nato pa spet suval in škrebtljal in praskal in strgal, na vse pretege je migal s tačkami in si godel: »Kar gor! Kar gor!«, dokler ni njegov smrček nazadnje – *hopla!* – prikukal na beli dan, on sam pa se je zakotalil v toplo travo širnega travnika.

»To ti je nekaj!« si je rekel. »Veliko boljše kot beljenje!« Sonce mu je vroče sijalo na kožuh, rahla sapica mu je božala razbeljeno čelo, in ker je že tako dolgo tičal na samem pod zemljo, mu je veselo žvrgolenje ptic skoraj tako udarilo v otopela ušesa, kot da bi kričale. Poskočil je na vse štiri, tako vesel je bil življenja in pomladi brez čiščenja, in jo ubral po travniku, dokler ni prišel do žive meje na koncu.

»Stoj!« je pri luknji v živi meji zaklical prileten zajec. »Šest penijev za prehod po zasebni cesti!« Krt ga je nestrpno in prezirljivo v hipu prekucnil in jo mahnil naprej ob živi meji, spotoma pa je podražil še druge zajce, ki so urno pokukali iz brlogov, kakšen špetir je to. »Čebulna omakca! Čebulna omakca!« se je porogal in že odnesel pete, preden so se domislili res zadovoljivega odgovora. Nato so začeli nergati drug na drugega: »Kako si *neumen*! Zakaj mu nisi rekel –« – »Zakaj mu pa *ti* nisi rekel –« – »Lahko bi ga spomnil –« In tako naprej, po stari navadi; seveda pa je bilo že veliko prepozno, kot se vedno zgodi v takih primerih.

Vse skupaj se je Krtu zdelo prelepo, da bi bilo res. Pohajkoval je sem ter tja po travnikih, ob živih mejah, skozi grmičje; povsod so pletle ptice gnezda, napenjali so se cvetni popki, pogajjali zeleni listi – vsi so bili zadovoljni, hoteli so nekaj narediti in imeli polne roke dela. Toda namesto da bi Krta zbadala slaba vest in mu šepetala: »*Beliti bi moral!*«, je občutil le veselje, da je edini lenuh med vsemi temi pridnimi prebivalci. Kajti najboljša plat počitnic mogoče niti ni to, da počivaš, temveč da gledaš druge, ki garajo.

Mislil je že, da srečnejši sploh ne bi mogel biti, ko se je med tem brezciljnim potepanjem ustavil na robu narasle reke. Še svoj živ dan ni videl nobene reke – sijoče, gibke, stasite živali, ki se zaganja in hahlja, ki s klokotom zagradi in s smehom spusti, nato pa se vrže na druge tovariše pri igri, ki so se je že otresli, a jih zdaj znova ujame in stisne. Vse je podrhtevalo in drgetalo – bleski in pobliski in iskre, šumot in vrtinec, brbot in klepetec. Krt je bil uročen, očaran, zamaknjen. Ob bregu je drobil kakor malček ob odraslem, ki ga priklepa nase z napetimi zgodbami; in ko se je končno utrudil, je sedel na breg, medtem ko mu je reka še zmeraj žlobudrala brbotajoč sprevod najboljših zgodb na svetu, poslanih iz srca zemlje, da bi jih naposled slišalo nenasitno morje.

Krt je sedel v travi in gledal preko reke, kar je nenadoma opazil temno luknjo na nasprotnem bregu, tik ob vodi. Takoj je začel sanjariti o tem, kakšno prijetno, udobno bivališče bi to bilo za živalco, ki nima velikih potreb, a bi bila vesela takšnega rajskega stanovanja na rečnem bregu, nad gladino in daleč od hrupa in prahu. Ko je tako gledal, je v globini pomigljala svetla pičica, se utrnila in spet pomigljala kot zvezdica. Toda zvezda v takem neverjetnem okolju res ni mogla biti, za kresnico pa je bila preveč lesketava in

drobna. Medtem ko jo je še kar motril, mu je pomežiknila in se tako razkrila kot oko; res, okrog nje se je začel izrisovati obražček kot okvir okrog slike.

Rjav obrazek z brki.

Resnoben, okrogel obraz s tisto iskro v očeh, ki je prej pritegnila Krtovo pozornost.

Lična ušesca in gosta, svilnata dlaka.

Vodni podganek!

Živalci sta obstali in se od daleč previdno ogledovali.

»Dober dan, Krt!« se je oglasil Vodni podganek.

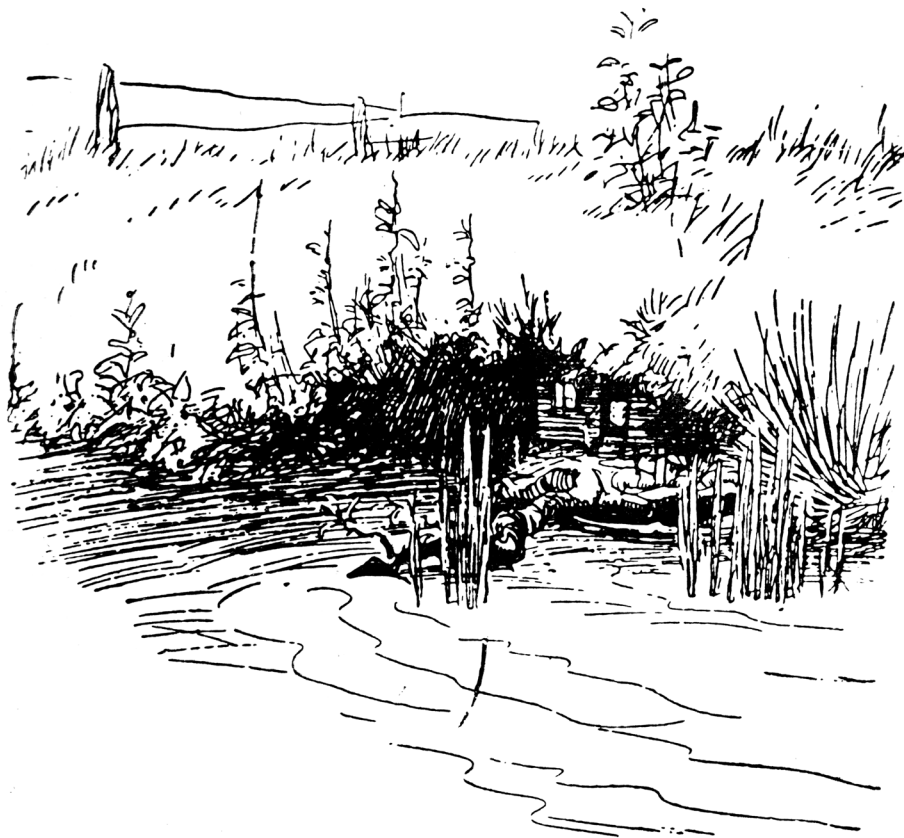
»Dober dan, Podganek!« se je odzval Krt.

»Prideš do mene?« je ustrelil Podganek.

»Hja, *govoriti* je lahko,« je zasitnaril Krt, ker mu je bilo vse to novo – reka in obrežno življenje in običaji.

Podganeček se je brez besed sklonil, odvezal vrvi in jo potegnil k sebi. Nato je lahkotno stopil v čolnič, ki ga Krt prej ni opazil. Zunaj je bil prepleskan z modro, znotraj z belo in ravno pravšnji za dve živalci; in Krt se je v hipu navdušil zanj, čeprav še niti ni razumel, za kaj vse je dobra ta reč.

Podganeček je spretno preveslal reko in privezal čoln. Potem je iztegnil tačko in Krt je previdno stopil v čoln. »Kar name se nasloni,« ga je spodbudil Podganeček, »no, hopla!« In Krt se je ves osupel in vzhičen sesedel na krmo pravega pravcatega čolna.

»Kako krasen dan!« je izbruhnil, ko je Podganek odrinil čoln in spet prijel za vesla. »Veš, da še svoj živi dan nisem bil v čolnu?«

»Kaj?« je zazijal Podganek. »Še nikoli nisi – nisi bil – Ta je pa dobra! Kaj pa si potem sploh počel?«

»Je čolnariti res tako lepo?« je plaho vprašal Krt, čeprav je bil že kar prepričan o tem, ko si je naslonjen nazaj ogledoval blazine, vesla, držaje za vesla in vso drugo čudovito opremo, medtem ko se je čoln pod njim lahko gugal.

»Lepo? Boljšega sploh ni,« je pribil Podganek in se nagnjen naprej krepko uprl v vesla. »Lahko mi verjameš, prijateljček, da se nič, ampak res nič na svetu ne more meriti s tem, da se preprosto motoviliš v čolnih. Preprosto motoviliš,« se je zasanjal Podganek, »motoviliš – v – čolnih; motoviliš –«

»Pazi, Podganek!« je zavpil Krt.

Bilo je že prepozno. Čoln je z vso silo trčil naravnost v breg. In Podganek, sanjač, navdušeni veslač, je obležal vznak na dnu čolna in pomolil vse štiri od sebe.

»– v čolnih – ali pa s čolni,« je hladnokrvno nadaljeval Podganek in se z veselim smehom pobral. »V čolnih ali pa zunaj njih, to je čisto vseeno. Sploh je vse popolnoma vseeno in to je najlepše pri stvari. Ali kam odideš ali pa tudi ne, ali prideš na svoj cilj ali kam drugam ali pa sploh nikamor ne prideš, vedno si daš nekaj opraviti, a ne narediš nič posebnega; in ko to opraviš, te že čaka nekaj drugega, in če hočeš, se lahko lotiš tudi tega, čeprav je veliko bolje, da se ne. Poslušaj! Če dopoldne res nisi mislil početi nič takega, bi lahko skupaj odplula po reki navzdol in temeljito izkoristila dan.«

Krt je od samega veselja pomigal s prsti na nogah, se izprsil in zadovoljno vzdihnil, potem pa se blaženo naslonil nazaj na mehke blazine. »Danes mi je padla sekira v med!« je vzkliknil. »Kar odriniva!«

»Potem pa samo še malo počakaj,« je rekel Podganek. Skozi obroč na pomolu je potegnil vrv in jo privezal, skočil je v svojo luknjo in se v kratkem opotekel nazaj s trebušasto pleteno košaro.

»Porini si to pod noge,« je naročil Krtu, ko je košaro zavihtel v čoln. Odvezal je čoln in znova prijel za vesla.

»Kaj pa je v košari?« je vprašal Krt, ki ga je razganjalo od radovednosti.

»Hladen piščanec,« je zadržal Podganek, »hladen jezik hladnagnjathladnagovedinakislekumaricesolatakajzericekrešasendvičimesninarezekingverjevopivolimonadasodavica –«

»Nehaj, no, prosim te!« je vzkliknil Krt, ki je bil v sedmih nebesih. »Kar je preveč, je preveč!«

»Misliš?« se je zavzel Podganek. »Na krajši izlet zmeraj vzamem toliko. Druge živali mi očitajo, da sem skopuh in da grozno stiskarim pri hrani!«

Krt že ni več slišal niti besede vsega tega. Globoko zatopljen v novo življenje, ki se mu je pravkar začelo, omamljen od lesketanja in plivanja, od dehtenja, šumov in sonca je spustil tačko v vodo in se prepustil dolgim sanjarijam. Vodni podganek pa je bil dobričina, zato je enakomerno veslal naprej, da ga ne bi motil.

»Veš, kolega, tvoja obleka mi je presneto všeč,« se je oglasil čez kakšne pol urice. »Tudi jaz si mislim kupiti večerno obleko iz črnega žameta, brž ko si jo bom lahko privoščil.«

»Ne zameri mi,« je rekel Krt, ki se je s težavo vračal v resničnost. »Gotovo se ti zdim pravi teleban, ampak vse to mi je tako novo. To – je – torej – neka reka?«

»Naša Reka,« ga je popravil Podganek.

»In ti res živiš ob reki? Kakšno rajsko življenje!«

»Na reki in ob reki, v reki in z reko,« je povedal. »Reka mi je sestra in brat in tetke in družčina in hrana in pijača in (jasno) tudi kopalnica. To je moj svet, nobenega drugega si ne želim. Česar reka nima, se ne spleča imeti, česar reka ne ve, se ne spleča vedeti. Mili bog, koliko sva že doživela skupaj! Poleti in pozimi, spomladi in jeseni, na reki je zmeraj zabavno in vznemirljivo! Ko so februarja poplave, imam klet do roba polno pijače, čeprav z njo nimam kaj početi, in mimo okna moje najlepše spalnice

dere rjava voda. Ali pa potem, ko voda odteče in se pokažejo lise blata, ki diši kot češpljev kolač, in ko ločje in plevel zamašita kanale, tako da lahko s suhimi čevlji tacam malone po vsej strugi, najdem svežo hrano in naletim na kupe reči, ki jih malomarneži pomečejo iz čolnov!«

»Ti ni včasih tudi malo dolgčas?« si je upal vprašati Krt. »Ko si sam z reko in ni nikjer žive duše, da bi se pogovarjal z njo?«

»Nikjer žive duše – no, saj ti ne morem zameriti,« je prizanesljivo menil Podganek. »Ti si šele prišel in ne moreš poznati razmer. Breg reke je dandanes že tako prenaseljen, da marsikdo kar beži od tod. Ne, ne, nič več ni tako, kot je včasih bilo, sploh ne! Vidre, vodomci, ponirki, tukanice, vse to ves dan gomazi tam okoli in vsakdo nekaj hoče od tebe – kakor da nimaš že dosti svojih skrbi!«

»Kaj je pa tisto tamle?« je vprašal Krt in s tačko pokazal na hosto v ozadju, ki je temno uokvirjala loke na drugem bregu.

»Tamle? Ah, samo Divja hosta,« je odsekal Podganek. »Mi obrežniki redko zaidemo tja.«

»Kaj tam – kaj tam ne živijo *spodobne* živali?« je skoraj boječe bleknil Krt.

»Čakaj malo, da premislim,« je začel Podganek. »Veverice so kar v redu. Zajci tudi še za silo – vsaj nekateri, ampak zajci so mešana družina. In potem je seveda še Jazbec. Prav sredi hoste živi, vendar za noben denar ne bi živel nikjer drugje. Dobri stari Jazbec! *Vanj* se nihče ne vtika. Bolje zanje,« je pomenljivo sklenil Podganek.

»Kdo bi se pa lahko vtikal vanj?« se je začudil Krt.

»Hja, saj veš – tam – živi še veliko drugih,« je obotavljivo pojasnil Podganek. »Podlasice – pa hermelini – pa lisice – in tako naprej. Po svoje so čisto v redu – jaz se odlično razumem z njimi – kadar se srečamo, zmeraj malo pokramljamo – včasih pa le pokažejo roge, pred tem si ne moreš zatiskati oči, in takrat – no, ja, nanje se ne moreš zanesti, tako je to in pika.«

Krt je dobro vedel, da se po pravilih živalskega bontona ne sme zavlačevati pogovora o morebitnih težavah, še več, niti namigniti nanje, zato je besedo obrnil drugam.

»Kaj je pa za Divjo hosto?« je vprašal. »Kjer je vse modro in megličasto in vidiš nekaj, kar so mogoče griči, mogoče pa tudi ne, pa nekaj takega kot mestni dim – ali pa so samo zameti iz oblakov?«

»Za Divjo hosto je Širni svet,« je odvrnil Podganek. »Tam nima va kaj iskati ne ti ne jaz. Jaz še nikoli nisem bil tam in tudi nikdar ne pojdem tja, ti pa prav tako ne, če imaš kaj soli v glavi. In prosil bi te, da mi tega ne omenjaš več. No, vidiš, pa sva prišla do zatoka! Tukaj bova pomalicala.«

Iz glavnega toka sta zaplula v nekaj, kar je na prvi pogled spominjalo na jezerce brez iztoka. Z enega in drugega položnega brega se je spuščala zelena trava, kačaste rjave drevesne korenine so se svetlikale pod mirno vodno gladino, pred njima pa je srebrnkasti lok razpenjenega slapa na jezcu skupaj s curljajočim kolesom, ki je podpiralo mlin s sivim zatrepom, polnil ozračje s pomirjujočim mrmrotom, zamolklim in pridušenim, in vendar so iz njega kdaj pa kdaj vedro zazveneli tudi jasni glaski. To je bilo tako neznansko lepo, da je Krt kar naprej dvigal tačke in vzdihoval: »Oh, joj! Oh, joj! Oh, joj!«

Podganek je zaveslal k bregu in privezal čoln, pomagal še vedno nerodnemu Krtu, da je varno stopil na kopno, in raztovoril košaro s hrano. Krt ga je milo zaprosil, naj mu pusti, da bo vse zložil ven sam, in Podganek mu je z veseljem ustregel, ker se je sam lahko zleknil v travo in si privoščil počitek, medtem ko je njegov vznemirjeni prijatelj najprej stresel in razgrnil prt, potem pa iz košare drugega za drugim pobral skrivnostne zavitke, lepo razporedil vsebino ter se vsakemu novemu odkritju na ves glas čudil: »Oh, joj! Oh, joj!« Ko je bilo vse pripravljeno, ga je Podganek spodbudil: »Zdaj si pa le privošči, kolega!« Krt se ni dal dvakrat prositi, saj je doma že navsezgodaj začel pomladno čiščenje, kakor se pač spodobi, in si vmes ni privoščil ne grižljaja ne požirka – pa koliko vsega je doživel od tistega davnega jutra, ki je, vsaj tako se mu je zdelo, minilo že pred toliko dnevi!

»Kaj tako gledaš?« je vprašal Podganek, ko sta si

za silo privezala dušo in je Krt od prta lahko pogledal tudi še kam drugam.

»Gledam niz vodnih mehurčkov, ki potuje tamle na gladini,« je povedal Krt. »Hecno se mi zdi.«

»Mehurčki? Ejga!« je rekel Podganeč in vablivo zacvrkotal.

Nad robom brega se je res prikazal širok, mokro lesketajoč smrček. Na suho se je pognal Vidrak in si otresel vodo s kožuha.

»Požeruha pa taka!« je pripomnil in jo mahnil k prigrizku. »Kako pa to, da nisi povabil še mene, Ganc?«

»Na hitro sva se odpravila,« je pojasnil Podganeč. »Saj res – to je moj prijatelj, gospod Krt.«

»V čast mi je,« je rekel Vidrak in že sta se našla nova prijatelja.

»Kakšen direndaj je povsod!« je vzkliknil. »Menda je danes vse pridrla na reko. V ta zatok sem prišel, da bi si za hip oddahnil – na, tukaj sta pa že vidva! Hočem reči – brez zamere – saj nisem mislil čisto tako!«

Tedaj je nekaj zašuštelo zadaj v živi meji, kjer se je še košatilo lansko listje, in ven je pokukala progasta glava nad visokimi pleči.

»Le sem, Jazbec, stari!« je zaklical Podganek.

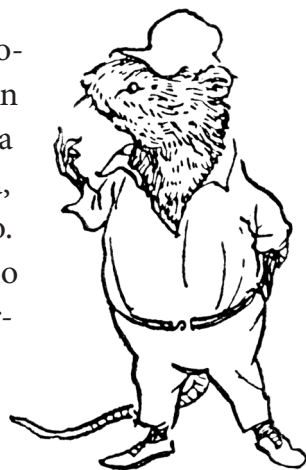
Jazbec je pridrncal korak, dva bliže, potem pa zagodel: »Hm! Družba!« Obrnil se je in jim izginil izpred oči.

»Kaj hočemo,« je razočarano pripomnil Podganek, »čisto njemu podobno! Družbe ne prenese! Danes ga že ne bomo več videli. No, povej nama, *kdo* vse je prišel na reko!« se je obrnil k Vidraku.

»Krastač vsekakor,« je povedal Vidrak, »in to v novi hiši na vodi! In v novih cunjah – nov od glave do pet!«

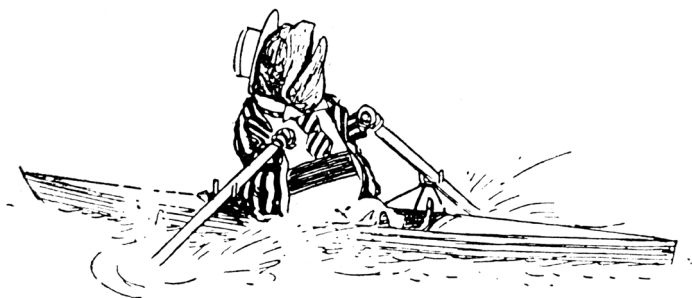
Spogledala sta se in planila v smeh.

»Enkrat je bil obseden z jadranjem,« je pojasnil Podganek. »Potem se je tega naveličal in se je oprijel plitkih čolnov. Do ničesar drugega mu ni bilo, samo čolnarij je od jutra do večera, in to vsak dan, da je zakuhal pravo kolobocijo. Lani pa se je zagrel za hiško na vodi, tam smo mu vsi morali delati družbo in se še pretvarjati, da nas to veseli. Govoril je, da bo v tisti plavajoči hiški preživel vse življenje. Zmeraj ista pesem: vsake stvari se kmalu naveliča in potem zagriže v novo.«

»Drugače je pa zelo fejest fant,« je zamišljeno pripomnil Vidrak. »Samo ustaliti se ne zna – še posebno ne na čolnu!«

Čez otoček, ki je ločeval njihovo brežino od reke, so s svojega prostorčka lahko ujeli poblisk glavnega toka. Prav tedaj jim je pred oči šinila plavajoča hiška, veslač – nizka, čokata postava – pa je škropil kot za stavo in se močno gugal, vendar je dajal vse od sebe. Podganek je vstal in mu zaklical v pozdrav, toda Krastač – bil je namreč on – je samo odkimal in zagrizeno veslal dalje.

»Vsak čas bo padel s čolna, če se bo tako guncal,« je pripomnil Podganek in spet sedel.

»Jasno ko beli dan,« se je namuznil Vidrak. »Sem ti že povedal tisti hec o Krastaču in čuvaju jeza? Takole je bilo. Krastač ...«

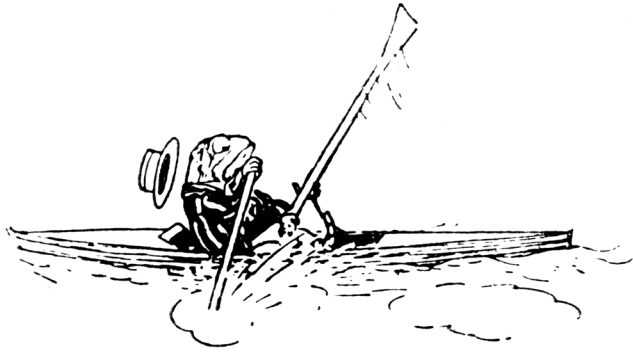

Nad tokom je potoglavo zakročila potepuška muha enodnevnica v omamljenem letu, s katerim se spakujejo mlade enodnevnice ob srečanju z življenjem. Voda se je zavrtinčila, klok! in muhe enodnevnice ni bilo več na spregled.

Pa tudi Vidraka ne.

Krt je pogledal dol. V ušesih mu je še zvenel Vidrakov glas, toda travna zaplata, kjer je pravkar ležal, je bila kot pribito prazna. Nobenega Vidraka, do koder je segal pogled!

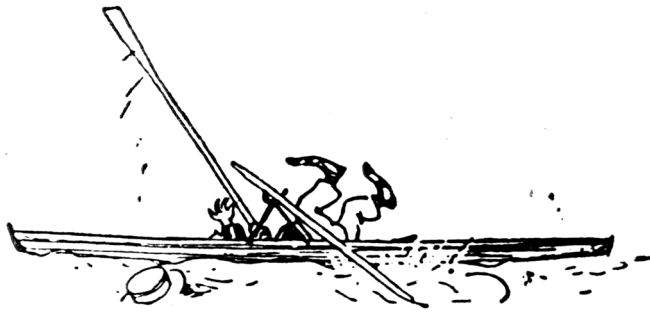
Na gladini pa je spet zabrbotal niz mehurčkov.

Podganek si je brundal pesmico in Krt se je spomnil, da je po živalskem bontonu prepovedano komentirati, če prijatelji na vsem lepem poniknejo, pa naj imajo za to razlog ali ne.

»Ja, no,« se je oglasil Podganek, »menda ni druge, kakor da dvigneva sidro. Kdo bo pospravil hrano nazaj v košaro?« je še vprašal, a ni zvenelo, kot da bi hrepenel po tem užitku.

»Lepo te prosim, pusti to meni!« je poprosil Krt in Podganek mu je kajpak ustregel.

Pospravljati stvari nazaj v košaro ni bilo tako zabavno kakor jih zlagati ven. Saj ni nikoli. Toda Krt je bil trdno odločen, da bo užival v vsem. Resda je ravno takrat, ko je že vse zložil nazaj v košaro in jo tudi trdno prevezal, zagledal v travi krožnik, kako mu strmi v brk; ko je še enkrat spakiral, mu je Podganek pokazal vilice, ki bi jih opazil še slepec, in čisto nazadnje še lonček z gorčico, sam je

nevede sedel na njem – toda naposled je le vse postoril in ni izgubil preveč živcev.

Popoldansko sonce je bilo že precej nizko, ko je Podganek zlagoma veslal proti domu v zasanjanem razpoloženju, si mrmral nekakšne verze in se nič kaj menil za Krta. Toda Krt je bil sit do ušes, zadovoljen sam s seboj in ponosen kot le kaj, pa tudi v čolnu je bil že kot doma (tako je vsaj mislil) in povrhu je postajal malce nestrpen, zato je na vsem lepem bleknil: »Ganc! Lepo te prosim, zdaj bi pa še jaz malo veslal!«

Podganek je z nasmehom odkimal. »Zdaj še ne, prijatelj moj mladi,« je odvrnil, »počakaj, da se malo naučiš. Ni tako lahko, kot je videti!«

Krt je bil kakšno minuto ali dve tiho. Toda postajal je vse bolj nevoščljiv Podganku, ki je tako krepko in zlahka veslal po reki, in ošabnost mu je prišepetavala, da bi tudi on veslal do pičice tako dobro. Skočil je pokonci in tako iznenada zgrabil vesla, da je Podganek, ki se je zazrl nekam nad vodo in si mrmral še več poezije, od prese-nečenja že drugič telebnil vznak in pomolil noge v zrak, Krt pa je zmagoslavno zasedel njegovo mesto in samozavestno prijel za vesla.

»Nehaj že, ti teslo *trapasto!*« je z dna čolna zavpil Podganek. »Saj ne znaš! Prekucnil naju boš!«

Krt je z vesli širokopotezno zamahnil nazaj in usekal proti vodi. Gladino je popolnoma zgrešil, noge so mu šinile nad glavo in že je ležal na onesposobljenem Podganku. Ves prestrašen je hlastnil po robu čolna, v naslednjem trenutku pa – *pljusk!*

Čoln se je prevrnil in Krt se je na vso moč otepal v vodi.

Joj, kako mrzla je bila voda, joj, kako *strašansko* mokro se je čutila! Kako mu je zvonilo v ušesih, ko je tonil globoko, globlje in še globlje! Kako svetlo in blagodejno se mu je zazdelo sonce, ko se je kašljajoč in prskajoč dvignil nad gladino! In kakšen črn obup ga

je preplaval, ko je začutil, da spet tone! A že ga je zgrabila za tilnik krepka taca. Bil je Podganek in očitno se je smejal – Krt je prav začutil, kako se mu smeh kotrlja z roke na tačko in od tod na njegov – Krtov vrat.

Podganek je ujel eno od vesel in ga potisnil Krtu pod pazduho, potem ga je na isti način podprl še na drugi strani, zaplaval za njim in spehal nemočno živalco do brega. Izvlekel ga je in ga posadil na breg kot razmočen in zdrizast kupček nesreče.

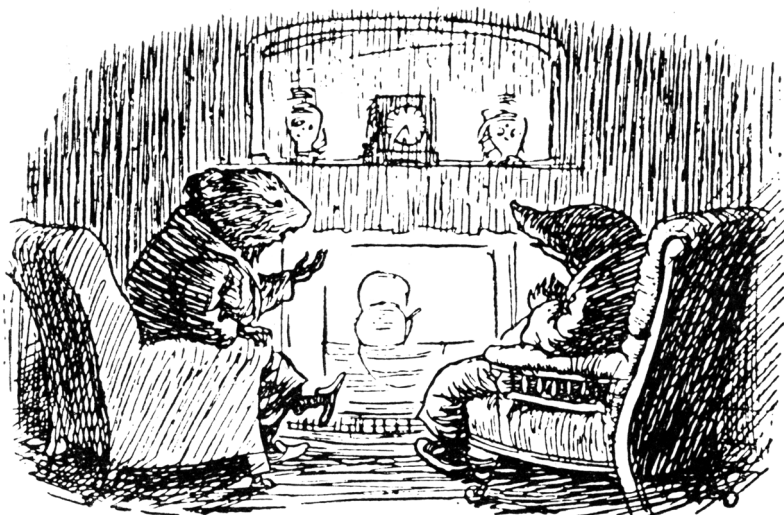
Ko ga je že malo zdrgnil in iz njega izžel nekaj vode, ga je spodbudil: »No, tako, stari! Zdaj pa tekaj po stezi sem in tja, kolikor hitro moreš, dokler se ne ogreješ in ne posušiš, jaz pa skočim še po košaro.«

In tako je poklapani Krt, zunaj moker, znotraj pa osramočen, drncal okoli, dokler se ni za silo posušil, medtem ko je Podganek še enkrat skočil v vodo, ujel čoln, ga uravnovesil in privezal; pomalem je

zvlekel na breg svojo plavajočo imovino, nazadnje pa se je uspešno potopil še po košaro s hrano in se z njo prebil do brega.

Ko je bilo vse pripravljeno za ponoven odhod, se je Krt, združen in pobit, sesedel na krmo, in ko sta odrinila, je rekel s tihim glaskom, ki se je tresel od globokih čustev: »Ganc, moj velikodušni prijatelj! Kako hudo mi je, da sem se vedel tako nespametno in nehvaležno! Srce se mi stisne, če pomislim, da bi nama skoraj zašuštral tisto krasno košaro. Res sem bil obupno teslo, sam to vem. Mi boš tokrat še pogledal skozi prste in mi odpustil, da bova spet prijatelja kot prej?«

»Beži no, saj je vse v redu!« je veselo odvrnil Podganek. »Kako pa naj malo mokrote škoduje Vodnemu podganku? Večino dni sem več v vodi kot na suhem. Ne misli več na to! Pa še nekaj: po mojem bi bilo dobro, če bi malo ostal pri meni. Res je pri meni vse čisto preprosto in grobo – nobene primerjave s Krastačevo graščino – te sicer še ne poznaš; vseeno pa lahko poskrbim, da ti bo udobno. Razen tega te bom naučil veslati in plavati, tako da boš na vodi kmalu prav tako spreten kakor kateri od nas.«

Njegovo prijazno govorjenje je Krta tako ganilo, da ni zmožel glasu za odgovor, temveč si je moral s hrbtom tačke obrisati nekaj solzic. Podganek je obzirno pogledal proč in Krtu se je kmalu spet povrnila korajža, tako da je celo pošteno jezikal tukalicama, ki sta se mu posmehovali zaradi premočenega in klavrnega videza.

Ko sta prišla domov, je Podganek v salonu zakuril velik ogenj in Krta posadil v naslanjač pred kaminom, še prej pa mu je prinesel domačo haljo in copate. Potem mu je do večerje pravil zgodbe o reki. Napete zgodbe so bile to za Krta, ki je dotlej živel samo pod zemljo. Zgodbe o jezovih in nenadnih poplavah, o ščukah in njihovih skokih, o parnikih, ki so odmetavali trde steklenice – steklenice so vsekakor letele v vodo, in to s parnikov, torej so jih najverjetneje lučali oni; potem o čapljah in njihovi izbirčnosti pri sogovornikih; pa o pustolovščinah v odtokih, o nočnem ribarjenju z Vidrakom, o pohodih čez drn in strn z Jazbecem. Večerjala sta prav veselo, a že kmalu po večerji je moral obzirni gostitelj stršansko zaspanega Krta pospremiti gor v najboljšo spalnico, tam pa je kmalu ves spokojen in blažen položil glavo na blazino z zavestjo, da pljuska ob okensko polico njegova nova prijateljica Reka.

Ta dan je bil za osvobojenega Krta zgolj prvi v vrsti številnih podobnih dni, ki so z zorenjem poletja postajali vse daljši in bogatejši. Naučil se je plavati in veslati in se udomačil v radostih tekoče vode, in kadar je prislonil uho k trsom, je včasih ujel nekaj tistega, kar je med njimi venomer šepetal veter.

II

Širna cesta

»Ganc,« se je nekega sončnega poletnega dne iznenada oglasil Krt, »rad bi te prosil za uslugo.«

Podganek je sedel na rečnem bregu in si brundal pesmico. Pravkar jo je zložil, zato je bil navdušen nad njo in se je bore malo brigal za Krta ali za karkoli drugega. Že od ranega jutra je plaval po reki s svojimi prijateljicami racami. In kadar so se race na lepem postavile na glavo, kot je pač njihova navada, se je potopil in jih po vratu, tik pod mestom, kjer bi bila brada, ko bi jo imele, tako dolgo ščegetal, da so se morale jadrno vrniti na površino; prskale so in mu žugale, jezno otresajoč perje, ker si pač ne moreš *popolnoma* dati duška, če imaš glavo pod vodo. Nazadnje so ga lepo prosile, naj že enkrat odide in pomete pred svojim pragom, njih pa naj pusti pri miru. Zato je Podganek res odšel, se usedel na bregu na sonce in sestavil pesem o racah, ki jo je naslovil:

RAČJA POSKOČNICA

Vsepovsod v zatoku,
kjer se trsi pno,
račke čofotajo:
repke gor!

Repki rac, racakov,
noge migajo,
kljuni pa, nevidni,
v reki brskajo!

Sklizke vodne trave,
koder plava som –
tam imamo shrambo,
polno vseh dobrot.

Vsak počni, kar hočeš:
nam je pač lepo,
če stoječ na glavi
prosto brskamo!

Tam na modrem nebu
ptički kličejo –
me brkljamo spodaj:
repke gor!

»Ne morem se prav navdušiti za to tvojo pesmico, Podganek,«
je previdno menil Krt. Sam ni bil noben pesnik in tega niti ni tajil,
bil pa je odkritosrčen.

»Saj tudi racam ni všeč,« je dobrovoljno odvrnil Podganek. »Re-
kle so: ‚Le zakaj ne moremo delati, kar bi rade in *kadar* bi rade in
kakor bi rade, namesto da nekateri posedajo na bregu in ves čas
gledajo in delajo pripombe in pesmi in vse mogoče na naš rovaš?
Kakšna bedarija!‘ To pravijo race.«

»Res je, res je!« je iz srca pritrdil Krt.

»Ne pa ni!« je ogorčeno zavpil Podganek.

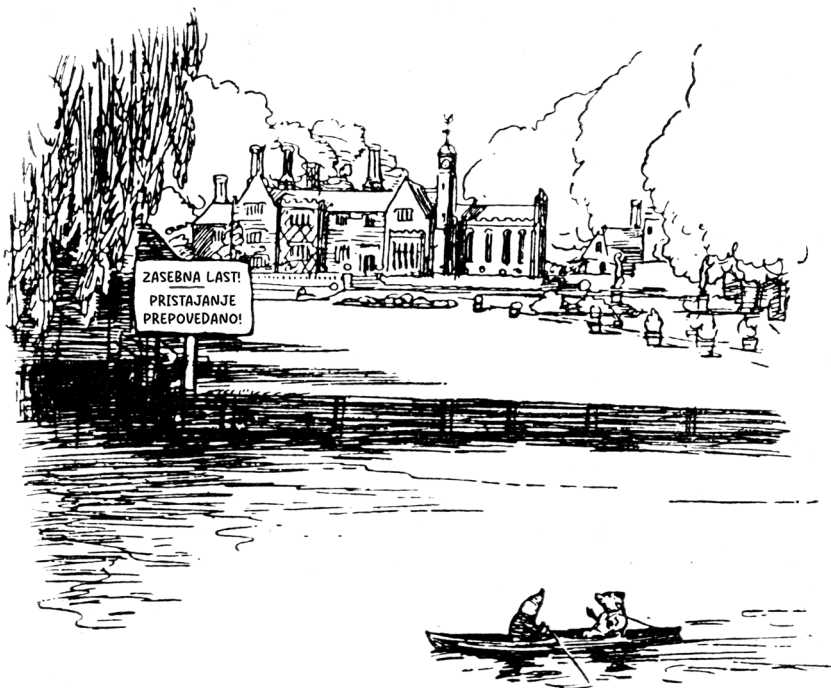
»Prav, pa ne, pa ne,« ga je miril Krt. »Ampak pravzaprav sem te
hotel prositi, ali bi me peljal na obisk h gospodu Krastaču. Toliko
sem že slišal o njem, da bi se res rad seznanil z njim.«

»Se razume,« je rekel dobrodušni Podganek, skočil pokonci in se za tisti dan poslovil od pesnikovanja. »Izvelci čoln in bova kar zdajle odveslala tja. H Krastaču lahko prideš ob vsaki uri. Zgodaj zjutraj ali pozno zvečer, zmeraj te bo sprejel enako. Zmeraj je dobre volje, zmeraj te je vesel, zmeraj mu je hudo, ko se posloviš.«

»Mora biti pa res prijazna žival,« je menil Krt. Stopil je v čoln in prijel za vesla, Podganek pa se je udobno namestil na krmi.

»Malo je tako prijaznih,« je pritrdil Podganek. »Tako preprost, tako dobrovoljen in tako prisrčen! Mogoče res ni posebno bistre glave, ampak vsi ne moremo biti geniji; mogoče se tudi rad baha in šopiri. Ima pa tudi nekaj velikih odlik, naš Krastač.«

Za ovinkom se je Krtu in Podganku prikazala čedna, gosposka stara hiša iz zbledele rdeče opeke in z negovanimi zelenicami, ki so se spuščale vse do vode.

»To je Krastačev dvorec,« je povedal Podganek, »in v zalivčku na levi, kjer je tabla z napisom *Zasebna last! Pristajanje prepovedano!*, je čolnarna; tam bova pustila čoln. Konjušnica je tamle na desni, ti pa zdaj gledaš slavnostno dvorano, ki je silno stara. Krastač je precej bogat, toliko da veš, in to je ena najimenitnejših hiš na tem koncu, čeprav njemu tega ne priznamo.«

Zdrsnila sta v zalivček, in ko sta se znašla v senci velike čolnarne, je Krt potegnil vesla iz vode. Uzrla sta veliko lepih čolnov, ki so bili obešeni na stropnih tramovih ali pa vzdignjeni na pomol, le v vodi ni bilo nobenega. Vse skupaj je bilo videti zapuščeno in zanemarjeno.

Podganek se je razgledal. »Že vidim,« je ugotovil, »veslanje smo obesili na klin! Naveličal se je in naredil križ čezenj. Me prav zanima, katerega konjička se je lotil tokrat. Pojdiva ga poiskat, pa bova še prekmalu izvedela vse od a do ž!«

Izkrcala sta se, zakoračila prek trate, polne pisanih cvetlic, in se razgledovala za Krastačem, ki sta ga kmalu našla; zamišljeno je sedel v pletenem vrtnem stolu z velikim zemljevidom na kolenih.

»Hura!« je zavriskal in skočil pokonci, brž ko ju je zagledal, »če to ni super!« Obema je toplo stisnil tačko, še preden se je Krtu sploh predstavil. »Kako prijazna sta!« je nadaljeval in poplesaval okrog njiju. »Ravno sem mislil pote poslati čoln, Ganc, s strogim naročilom, da te pripeljejo sem k meni, karkoli že delaš! Nujno te potrebujem – oba. Kaj bosta? Stopita naprej, da vama kaj ponudim. Ne moreta si misliti, kako srečno se je napletlo, da sta prav zdajle prišla k meni!«

»Najprej bi se malo usedli, Krasti,« je pribil Podganek in se počil v naslanjač, Krt pa se je usedel na stol zraven njegovega in zamomljal nekaj vljudnega o gostiteljevi »očarljivi rezidenci«.

»Najimnitnejša hiša ob naši reki,« se je pobahal Krastač. In ni si mogel kaj, da ne bi dodal: »No, kar na svetu, če smo natančni!«

Ob tem je Podganek dregnil Krta, ampak, smola, Krastač je to videl in je hudo zardel. Nastala je zoprna tišina. Potem se je Krastač naglas zasmel. »Ja, ja, Ganc,« je rekel, »sem pač takšen, saj me poznaš! Sicer pa res ni slaba, ne? Moraš priznati, da je tudi tebi presneto všeč. Zdaj pa poslušajta, govorimo resno! Prav vaju sem si želel. Morata mi pomagati, izredno važno je!«

»Gotovo je kaj v zvezi s tvojim veslanjem,« je menil Podganek in naredil nedolžen obraz. »Saj ti že kar dobro gre, samo škropiš še vedno preveč. No, z veliko potrpljenja in dobrim trenerjem bi mogoče lahko –«

»Pha, kaj veslanje!« mu je Krastač skočil v besedo in se namrdnil. »Bedasto, otročje igrakanje! To sem že zdavnaj opustil. Čista izguba časa, nič drugega! Prav smilite se mi vi drugi, lahko bi vas že srečala pamet, ne pa da tratite energijo za tak prazen nič! Ne, jaz sem zdaj odkril tisto pravo stvar in edino pametno življenjsko zaposlitev. Odslej se mislim ukvarjati samo še s tem; lahko mi

je samo žal zapravljenih let, ki sem jih zafrčkal v prazno! Stopi z mano, Ganc dragi, in tudi tvoj ljubeznivi prijatelj, če je tako dober; pojdimo ven na hlevsko dvorišče, pa bosta videla nekaj, kar se spleča pogledati!«

Res je že stopil naprej proti dvorišču pred konjušnico, Podganek pa jo je nezaupljivo ubral za njim. Pred kolnico sta zagledala bleščeče nov ciganski voz, prepleskan s kanarčkasto rumeno barvo in okrašen z zeleno, kolesa pa je imel rdeča.

»Vidita zdaj?« je vzkliknil Krastač in se izprsil ter razkoračil. »To vama je resnično življenje, utelešeno v tem vozičku! Širna cesta, prašna magistrala, vresje, gmajna, žive meje, grički in dolinice! Naselja, vasi, mesta, metropole! Danes tukaj, jutri tam! Ves čas na poti, polno sprememb, same zanimivosti, vznemirljiva doživetja! Ves svet imaš pred seboj, vsak dan se ti odpre kakšno novo obzorje!

